

В.М. Рожелюк

д.е.н., доц. кафедри обліку в державному секторі економіки
та сфері послуг

П.Н. Денчук

к.е.н., доц. кафедри обліку у виробничій сфері
Тернопільський національний економічний університет

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Орієнтація підприємств з переробки сільськогосподарської продукції на підвищення ефективності їх роботи через використання обліково-аналітичного інструментарію та відповідна підготовка підґрунтя для цього, гальмується наявністю низки проблем організаційного характеру. Найпершою з них є обґрунтування вибору об'єкта бухгалтерського обліку, на який буде спрямований управлінський вплив і реалізовані відповідні організаційні заходи щодо його обліку.

Процес виробництва знаходиться під контролем системи управління від моменту запуску ресурсів у технологічний процес до моменту одержання готового продукту найменш затратним способом. Ефективність виробництва визначають порівнянням витрат ресурсів з отриманим обсягом продукції за допомогою калькуляції собівартості одиниці продукції.

Саме аналіз специфіки діяльності переробних підприємств дає можливість виділити характерні особливості технології та організації виробництва і характер їх впливу на організацію обліку загалом, а також на ту його структурну складову, яка має суто внутрішнє управлінське значення. У цьому контексті важливо визнати, що дотримання технології сприяє отриманню очікуваних і бюджетних результатів, а її порушення веде до зниження якості продукції. Чим складніша технологія, тим ширшою має бути її відображення в системі аналітичних рахунків, що дозволяє накопичувати матеріал для аналізу за кожним видом продукції, а це необхідно для прийняття ефективних управлінських рішень.

У цьому випадку важливою частиною етапу формування вимог до організації і ведення обліку діяльності підприємства є знання бізнес-правил. Помилкові, неповні, неоднозначні та суперечливі вимоги значною мірою ґрунтуються на відсутності або суперечливості бізнес-правил. Реалізація відображення бізнес-функцій та бізнес-процесів вимагає формування моделей правил визначення об'єктів бізнес-процесу і співставних їм показників; класифікації об'єктів бізнес-процесу; управління бізнес-процедурами; визначення структурних взаємозв'язків між елементами бізнес-процесів і взаємозв'язків між відповідними їм показниками.

Загалом технології переробки сільськогосподарської продукції включають три компоненти: людей, процедури та технологічні документи. Дотримання технології сприяє отриманню запланованих результатів, а її порушення – зниженню якості здійснюваних робіт, а також суттєво впливає на організацію бухгалтерського обліку переробних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1.

Особливості господарської діяльності, що впливають на розвиток системи інтегрованого обліку переробних підприємств

Виробничо-технологічні	Ринково - кон'юнктурні
Короткочасність виробничого циклу	Виробництво продукції масового споживання
Відсутність незавершеного виробництва (у більшості підприємств)	Тісний зв'язок із розвитком галузей АПК
Поточність і безперервність виробництва	Циклічність продажів за днями тижня
Однорідність сировини	Рівень конкуренції на ринку продукції переробних підприємств
Обмежений термін придатності та зберігання сировини і продукції	Наближеність до ринків збуту і рівень розвитку збутової інфраструктури
Висока частка матеріальних витрат	Високий ступінь соціальної значущості продукції, що виготовляється
Тісний взаємозв'язок і послідовність між операціями технологічного процесу	Державне регулювання ціни реалізації (не у всіх випадках)
Збільшення маси готової продукції у порівнянні з кількістю сировини, використаної на її виготовлення	Концентрація господарюючих суб'єктів галузі, локалізованих у регіоні

Індивідуально-організаційні особливості притаманні багатьом підприємствам незалежно від галузевої належності та соціально-економічних умов, в яких вони функціонують. Загалом, якщо не враховувати технологію виробництва, то не буде можливості відрегулювати організацію бухгалтерського обліку готової продукції. Будь-яка нова технологія, її зміни й удосконалення зумовлюють зміни у системі аналітичного обліку, яка залежить від складності технології переробки сільськогосподарської продукції.

На побудову системи обліку певною мірою впливає структура управління виробництвом, при цьому існують підприємства з цеховою і безцеховою структурою. Переробні підприємства мають різноманітні виробничі цехи та ділянки. Значний вплив на організацію системи обліку має короткочасність виробничого циклу, оскільки процес виготовлення багатьох продуктів займає лише кілька годин, більшість змін мають закінчений виробничий цикл, тому на підприємствах практично не буває незавершеного виробництва, що суттєво полегшує оцінку й облік готової продукції, калькулювання її собівартості. Окрім цього є обмежений термін зберігання продукції, що позначається на таких елементах системи обліку, як ціноутворення, управління асортиментом, планування.

Таким чином, з метою теоретичного обґрунтування елементів організації бухгалтерського обліку переробних підприємств виявлено, що її завданням є гарантування захисту інтересів власників і працівників щодо збереження майна підприємства з урахуванням технологічних і організаційних особливостей його діяльності.

Отже, в умовах нового конкурентного середовища потрібна точна й своєчасна інформація, щоб зробити виробничий процес більш ефективним і спрямованим на задоволення потреб споживача, адже дані контролю й аналізу відхилень часто надходять запізно, щоб можна було швидко та дієво відреагувати на проблеми, що постають.